

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Шароватова О.П., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри охорони праці та екологічної безпеки Національного університету цивільного захисту України (м. Харків)

Змістовний концепт поняття «Безпеки 360 градусів» в реаліях сьогодення є не просто гостро актуальним, а в умовах створеного людством суспільства ризику всеохоплюючим і таким, що у прагненні сталого розвитку потребує конкретних шляхів забезпечення і дій як світової, так і вітчизняної спільноти, представники якої реалізують свій потенціал у різних напрямках і галузях, зокрема освітній діяльності.

З введенням воєнного стану в Україні частина закладів освіти, зокрема вищі Харківського регіону, працюють у дистанційному режимі. У випадку оголошення повітряної тривоги в регіоні, де знаходяться учасники освітнього процесу, кожен присутній на занятті має перейти в укриття або інше безпечне місце. Проте, навіть за таких умов, що кардинально змінили формат здобуття освіти, на прикладі реалізації освітньо-професійних програм «Охорона праці» за спеціальністю «Цивільна безпека» бакалаврського і магістерського рівнів вищої освіти, які забезпечуються кафедрою охорони праці та екологічної безпеки Національного університету цивільного захисту України (кафедра ОПЕБ НУЦЗ України), варто відмітити активну участь здобувачів у навчальному процесі, їхню змістовну підготовку до занять за рекомендованою літературою й інформаційними ресурсами.

Діджиталізація обліку навчальних досягнень здобувачів загалом актуалізувала не лише своєчасність, а й зумовила підвищення якості виконання ними завдань, зокрема індивідуальної самостійної роботи (рефератів, презентацій, добірок відеоматеріалів, фоторядів), які містять

більшу частину оригінального тексту при перевірці на плагіат. Здобувачі вищої освіти беруть активну участь у I турі олімпіад з різних освітніх компонентів. У даному контексті конструктивною є взаємодія кафедри ОПЕБ із представництвом академічної спільноти кафедри охорони праці, промислової та цивільної безпеки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

В умовах викликів сьогодення з метою активізації науково-дослідної роботи здобувачів, стимулювання їх інтересу до науки та технологій, сприяння вирішенню проблемних фахових завдань, науково-педагогічні працівники кафедри ОПЕБ розширюють науковий простір, в якому здобувачі, серед яких і здобувачі заочної форми навчання, можуть успішно реалізовувати власні інноваційні надбання. Зокрема, студентство активно залучене до наукових пошуків з подальшою публікацією напрацьованих матеріалів та представленням власних доробків на різного рівня Конкурсах студентських наукових робіт (перемоги у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з соціальної та економічної інклюзії за тематичним напрямом «Безбар'єрний простір в Україні», Міжнародному конкурсі студентських наукових робіт, що проводиться під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, у секції «Охорона праці» тощо). Академічною спільнотою кафедри увага здобувачів систематично акцентується на питаннях особливостей використання необхідної інформації з відкритих джерел та академічній доброчесності.

Українське студентство в умовах сучасності, у часи штучного інтелекту, змушене приймати не лише когнітивні виклики, не лише організовано діяти у час повітряних тривог, а й долати пов'язане із реаліями сьогодення психічне напруження. За роки відбиття російської агресії гостро актуальною проблемою став посттравматичний стресовий розлад. Здобувачі освітніх програм «Охорона праці» за спеціальністю «Цивільна безпека» бакалаврського і магістерського рівнів вищої освіти НУЦЗ України у межах кураторських годин, наукового пошуку із соціальних і гуманітарних аспектів

охорони праці, а також розширення формату здобуття неформальної освіти в контексті фахових освітніх компонентів (Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань, Культура безпеки, Виробнича санітарія та гігієна праці тощо) на чолі із науково-педагогічними працівниками кафедри ОПЕБ беруть участь у вебінарах, що розкривають тематику ментального здоров'я працівників як пріоритетного елемента системи безпеки та здоров'я працівників на роботі. Організаторами таких вкрай важливих онлайн-заходів котрий рік поспіль виступають редакція науково-виробничого журналу «Охорона праці» та Європейське співтовариство з охорони праці (ESOSH), асоційованими членами якого є викладачі кафедри. У даному проблемному полі, поряд із теоретичною складовою, здобувачів орієнтовано і на практичні кейси, зокрема Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?», що за ініціативи першої леді України спрямована на розбудову якісної системи надання послуг у сфері психосоціальної підтримки та розвиток культури піклування про ментальне здоров'я.

Успішне навчання майбутні фахівці з безпеки праці поєднують і з творчим натхненням. Висловлюючи свої позиції, вони обґрунтовують особистісні переконання, набувають не лише soft skills, а й дослухаються до власного внутрішнього стану. Підсумком кураторських ініціатив стають роботи здобувачів як предмет участі у різноманітних всеукраїнських творчих конкурсах у номінаціях «Сучасне мистецтво», «Малюнок-розмальовка», «Листівка», «Читання вірша/тексту» (авторського). Результати творінь вихованців кафедри ОПЕБ, за оцінками журі конкурсів, відбиваються у дипломах I, II ступенів та Гран-Прі у категорії здобувачів вищої освіти.

Майбутні фахівці з безпеки праці разом із кураторами навчальних груп також систематично фокусують увагу і на добре відомій кожному вихованцеві НУЦЗ України теорії з основ цивільного захисту, його нормативно-правовому підґрунті, активно долучаються до тематичних вікторин. Даючи відповіді на вкрай важливі питання із забезпечення техногенної, пожежної безпеки, соціального, цивільного захисту, зокрема у період воєнного стану, здобувачі

щоразу з'ясовують рівень власних знань базового змісту щодо забезпечення безпеки себе, оточуючих і навколишнього середовища.

Освітньо-професійні програми НУЦЗ України у відповідь на виклики сьогодення доповнені такими освітніми компонентами, як «Дії в надзвичайних ситуаціях та правила пожежної безпеки», «Базова загальновійськова підготовка», «Ідентифікація вибухонебезпечних предметів», що згодом дозволить сформувати у здобувачів здатність до дій в особливих умовах, пов'язаних із високим рівнем фізичного і психологічного навантаження, та в умовах воєнного стану, а також згуртовувати підлеглих навколо ідеї державної незалежності та відповідальності за збереження готовності до виконання завдань в умовах воєнного стану, організовувати та проводити навчання населення з питань пожежної безпеки, реагування на надзвичайні ситуації та ліквідування їх наслідків.

Отже, «Запобігти, врятувати, допомогти» – гасло людей, які одні з перших приходять на допомогу у надзвичайних ситуаціях. Знати, тож бути озброєним! Відтак, на виконання норм законодавства, зокрема статті 41. Навчання здобувачів освіти Кодексу цивільного захисту України, науково педагогічні працівники кафедри ОПЕБ НУЦЗ України прагнуть тих результатів навчання здобувачів освітньо-професійних програм «Охорона праці» за спеціальністю «Цивільна безпека» бакалаврського і магістерського рівнів вищої освіти, які озброять їх відповідними компетентностями, щоб, будучи представниками української спільноти, вони залишались непереможними.